

Економіка та управління національним господарством

Котикова О.І.

*доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою
економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет*

Ярошенко Р.І.

*магістр,
Миколаївський національний аграрний університет*

Зеленько А.В.

*магістр,
Миколаївський національний аграрний університет*

**СОБІВАРТІСТЬ У СИСТЕМІ ЧИННИКІВ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
РОСЛИННИЦТВА**

COST IN THE COMPETITIVE FACTORS CROP PRODUCTION

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано сучасний рівень витрат на виробництво продукції рослинництва та собівартості основних видів сільськогосподарських культур в сільськогосподарських підприємствах регіону. Розглянуто витрати, які формують виробничу собівартість продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах регіону, проаналізовано їх структуру за елементами. Запропоновано підхід до визначення інтегрального рівня конкурентоспроможності продукції галузі рослинництва та окремих її видів з урахуванням повної собівартості продукції на регіональному рівні.

Ключові слова: собівартість, конкурентоспроможність, продукція рослинництва, виручка, валова продукція, прибуток, рентабельність, ціна.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализирован современный уровень затрат на производство продукции растениеводства и себестоимости основных видов сельскохозяйственных культур в сельскохозяйственных предприятиях региона. Рассмотрены расходы, которые формируют производственную себестоимость продукции растениеводства в сельскохозяйственных предприятиях региона, проанализирована их структура по элементам. Предложен подход к

определению интегрального уровня конкурентоспособности продукции отрасли растениеводства и отдельных ее видов с учетом полной себестоимости продукции на региональном уровне.

Ключевые слова: себестоимость, конкурентоспособность, продукция растениеводства, выручка, валовая продукция, прибыль, рентабельность, цена.

ANNOTATION

The article analyzes the level of costs for crop production and the cost of the main types of crops in the agricultural enterprises of the region.

Consider the costs that form the production cost of crop production in the agricultural enterprises of the region are analyzed for their structure elements.

An integrated approach to determining the competitiveness of production crop and its individual species, taking into account the full cost of production at regional level.

Keywords: cost competitiveness, crop production, revenue, gross output, revenue, profitability, price

Постановка проблеми. Проблема підвищення конкурентоспроможності є однією з найбільш гострих і актуальних для аграрного сектора економіки України. Особливого значення вона набуває з вступом України до СОТ. Зниження торговельних бар'єрів загострить конкуренцію між вітчизняною та імпортованою продукцією як на внутрішньому, так і на світових продовольчих ринках.

Як відомо, конкурентна боротьба реалізується через механізм цінових та якісних переваг. Обидва ці фактори тісно пов'язані з собівартістю продукції, оскільки в повній мірі залежать від виробничих витрат, особливо в сільськогосподарській галузі. Відтак, важливим напрямом підтримання конкурентних позицій вітчизняних сільськогосподарських виробників є скорочення витрат і зниження собівартості продукції. Зважаючи на те, що основним видом експортованої сільськогосподарської продукції є продукція галузі рослинництва, дослідження досягнутого рівня собівартості продукції рослинництва набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення управління витратами і собівартістю в сільському господарстві присвячені праці В.Г. Андрійчука [1], І.В. Охріменка [2], М.О. Лищенко [3] та ін.

Наукові основи конкуренції та конкурентоспроможності підприємств були закладені такими вітчизняними і зарубіжними авторами, як Г.Л. Азоєв [4], В.Л.

Дикань [5], І.З. Должанський[6], О.І. Драган [7], А.М. Железняк [8], В.М. Трегобчук [9], М. Потрет[10], Р. А. Фатхутдинов[11], О. О. Школьний [12], А. Ю. Юданов [13] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.З метою обґрунтування напрямів зниження рівня собівартості продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах необхідним є аналіз її сучасного рівня собівартості, що вимагає подальшого поглиблення наукових досліджень методики визначення рівня конкурентоспроможності продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах та проведення відповідних досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного рівня собівартості продукції галузі рослинництва в сільськогосподарських підприємствах на регіональному рівні за запропонованою методикою.

Виклад основного матеріалу дослідження.Проведений оглядекономічної літератури показав, що на сьогоднішній день відсутня єдина методика оцінки конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. Оскільки, як вже зазначалось раніше, на даному етапі для вітчизняних сільськогосподарських виробників собівартість продукції є визначальним чинником її конкурентоспроможності, пропонуємо проводити дослідження рівня конкурентоспроможності виробництва продукції галузі рослинництва за двома напрямками:

1) аналіз витрат на виробництво продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах за елементами в цілому по галузі та у розрізі окремих видів сільськогосподарських культур;

2) застосування індикативного методу рейтингової оцінки та порівняння регіонів на основі часткових та загального індексу конкурентоспроможності.

Як додаткові показники виступають порівняльний рівень собівартості продукції, ціна її реалізації. Такий тандем зрозумілий, оскільки ціна впливає на прибуток, а на ціну, в свою чергу, впливає собівартість продукції.

По відношенню до витрат, здійснених сільськогосподарськими підприємствами Миколаївської області, витрати на виробництво продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району

складають 5,6 % (268,3 млн грн) з незначними коливаннями у розрізі елементів витрат, за винятком витрат на паливо, частка яких по районі від загальної суми по області склала 69,5 %.

За структурою витрат найбільші відмінності спостерігаються відносно частки витрат на оплату праці (+3,1 в.п.) та витрат на насіння та посадковий матеріал (+2,4 в. п.), а також відносно витрат на орендну плату за земельні частки і паї (-3,3 в. п.) та витрат на мінеральні добрива (-3,5 %) (табл. 1).

Таблиця 1 Витрати на виробництво продукції рослинництва за елементами у сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району у 2014 році

Показник	Миколаївська область		Жовтневий район			
	тис. грн	Структура, %	тис. грн	Структура, %	по відношенню до даних по Миколаївській області	
					%	в. п.
Усього витрат	4773531,9	100,0	268340,2	100,0	5,6	х
Витрати на оплату праці	361350,1	7,6	28649,9	10,7	7,9	3,1
Відрахування на соціальні заходи	131619,1	2,8	10486,7	3,9	8,0	1,2
Амортизація	265364,3	5,6	14900,5	5,6	5,6	0,0
Інші витрати – усього	698374,5	14,6	27680,2	10,3	4,0	-4,3
у т. ч. орендна плата за:						
- земельні частки (паї)	537758,1	11,3	21484,7	8,0	4,0	-3,3
- майнові паї	396,7	0,0	8,3	0,0	2,1	0,0
Матеріальні витрати, які увійшли до собівартості продукції	3316823,9	69,5	186622,9	69,5	5,6	0,0
у т. ч.:						
- насіння і посадковий матеріал	583968,4	12,2	39344,6	14,7	6,7	2,4
- інша продукція сільського господарства	11098,9	0,2	565,0	0,2	5,1	0,0
- мінеральні добрива	672574,0	14,1	28293,0	10,5	4,2	-3,5
- нафтопродукти	816483,3	17,1	49381,1	18,4	6,0	1,3
- електроенергія	32845,0	0,7	1419,0	0,5	4,3	-0,2
- паливо	635,9	0,0	402,0	0,1	63,2	0,1
- запчастини, ремонт і будівельні матеріали для ремонту	334926,7	7,0	14844,0	5,5	4,4	-1,5
- оплата послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями, та інші матеріальні витрати	864291,7	18,1	52374,2	19,5	6,1	1,4

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

Отже, для підвищення рівня конкурентоспроможності, сільськогосподарським підприємствам Жовтневого району необхідно оптимізувати витрати на паливо та паливо-мастильні матеріали.

Дану гіпотезу підтверджують отримані дані по структурі витрат на пшеницю та соняшник. Так, в структурі виробничих витрат пшениці в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району порівняно з усередненими даними по Миколаївській області переважають витрати на насіння та посадковий матеріал (+2,9 в. п.), а також витрати на нафтопродукти (+2,2 в. п.) (табл. 2).

Таблиця 2 Витрати на виробництво пшениці за елементами у сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району у 2014 році

Показник	Миколаївська область		Жовтневий район			
	тис. грн	Структура, %	тис. грн	Структура, %	по відношенню до даних по Миколаївській області	
					%	в. п.
Витрати – всього	1118933,0	100,0	36467,9	100,0	3,3	х
у ч. ч. прямі матеріальні витрати	717663,9	64,1	24629,8	67,5	3,4	3,4
з них: - насіння і посадковий матеріал	108585,5	9,7	4596,8	12,6	4,2	2,9
- мінеральні добрива	176037,1	15,7	3437,5	9,4	2,0	-6,3
- нафтопродукти	189452,5	16,9	6981,4	19,1	3,7	2,2
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	103139,6	9,2	3397,3	9,3	3,3	0,1
- решта матеріальних витрат	140449,2	12,6	6216,8	17,0	4,4	4,5
прямі витрати на оплату праці	64841,2	5,8	2021,1	5,5	3,1	-0,3
інші прямі витрати та загальновиробничі витрати – всього	336428,3	30,1	9817,0	26,9	2,9	-3,1
з них: - амортизація необоротних активів	68788,3	6,1	1679,1	4,6	2,4	-1,5
- відрахування на соціальні заходи	23757,2	2,1	740,3	2,0	3,1	-0,1
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	243882,8	21,8	7397,6	20,3	3,0	-1,5

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

Аналогічними є встановлені показники по соняшнику: в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району порівняно з

усередненими даними по Миколаївській області переважають витрати на нафтопродукти (+6,8 в. п.) (табл. 3).

Таблиця 3 Витрати на виробництво соняшнику за елементами у сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району у 2014 році

Показник	Миколаївська область		Жовтневий район			
	тис. грн	Структура, %	тис. грн	Структура, %	по відношенню до даних по Миколаївській області	
					%	в. п.
Витрати – всього	1427224,0	100,0	38432,0	100,0	2,7	0,0
у ч. ч. прямі матеріальні витрати	1058343,0	74,2	26588,8	69,2	2,5	-5,0
з них: - насіння і посадковий матеріал	208912,7	14,6	5404,1	14,1	2,6	-0,6
- мінеральні добрива	184765,4	12,9	4319,2	11,2	2,3	-1,7
- нафтопродукти	249833,6	17,5	9344,3	24,3	3,7	6,8
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	230354,1	16,1	3036,3	7,9	1,3	-8,2
- решта матеріальних витрат	184477,0	12,9	4484,9	11,7	2,4	-1,3
прямі витрати на оплату праці	64267,3	4,5	1822,2	4,7	2,8	0,2
інші прямі витрати та загальновиробничі витрати – всього	304614,3	21,3	10021,0	26,1	3,3	4,7
з них: - амортизація необоротних активів	72887,7	5,1	1745,7	4,5	2,4	-0,6
- відрахування на соціальні заходи	23589,5	1,7	671,2	1,7	2,8	0,1
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	208137,1	14,6	7604,1	19,8	3,7	5,2

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

Порівнюючи рівень конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Жовтневого району з сільськогосподарськими підприємствами Миколаївської області, слід відзначити вищий його рівень за показником виробничої собівартості у 2014 році відносно усіх видів продукції рослинництва, за винятком кукурудзи на зерно та плодів (табл. 4, рис. 2.).

Таблиця 4 Витрати на виробництво основних видів продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району у 2014 році

Культура	Виробнича собівартість, грн за 1 ц	Жовтневий район по відношенню до
----------	------------------------------------	----------------------------------

	Миколаївська область	Жовтневий район	Миколаївської області, грн
Зернові та зернобобові – всього	129,64	111,81	-17,83
Пшениця	131,52	111,99	-19,53
Кукурудза на зерно	121,98	172,85	50,87
Зернові та зернобобові (без кукурудзи)	132,01	108,99	-23,02
Насіння соняшнику	254,07	168,34	-85,73
Цукрові буряки (фабричні)	47,93	23,51	-24,42
Картопля	121,69	95,00	-26,69
Овочі – всього	62,35	52,42	-9,93
Овочі відкритого ґрунту	62,30	52,42	-9,88
Плоди	297,34	452,83	155,49
Виноград	146,43	-	-

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

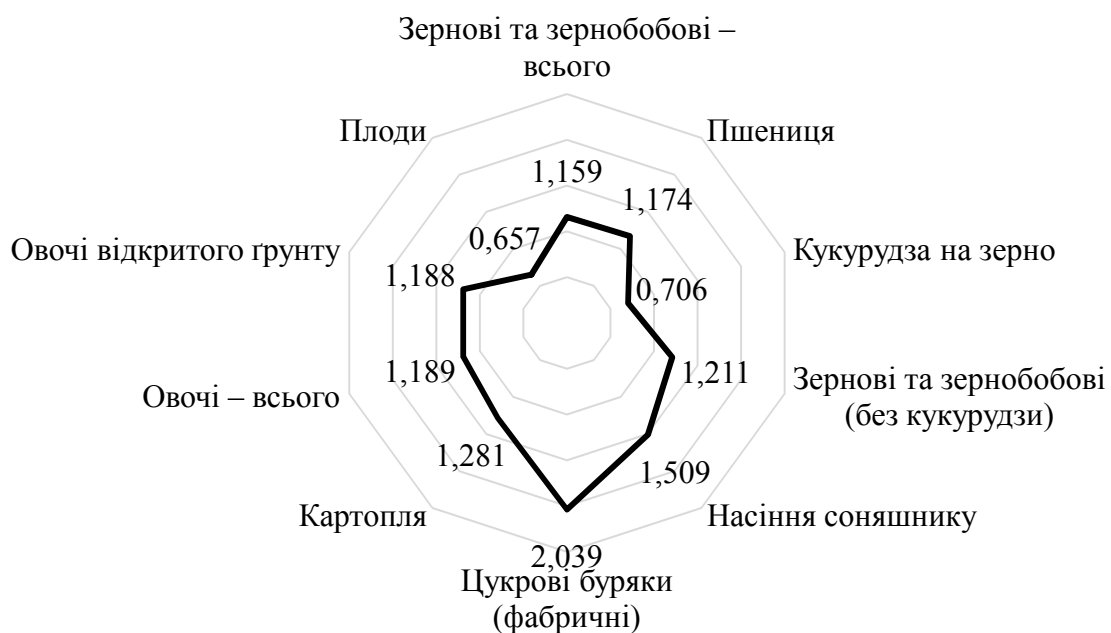

Рисунок 1 – Рівень конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Жовтневого району за показником виробничої собівартості основних видів сільськогосподарських культур

Джерело: побудовано автором

Інтегральний індекс конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Жовтневого району ми визначали через порівняння з сільськогосподарськими підприємствами інших районів Миколаївської області.

Для визначення інтегрального показника рівня конкурентоспроможності галузі рослинництва обрано три індикатори: повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації) та рівень рентабельності продукції рослинництва (табл. 5).

Таблиця 5 Вихідні данні для визначення рівня конкурентоспроможності галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний район	Продукція рослинництва		
	Повна собівартість, тис. грн.	Чистий дохід (виручка), тис. грн.	Рівень рентабельності, %
Арбузинський	234589,8	365790,0	55,9
Баштанський	135179,5	175798,3	30,1
Березанський	180455,8	223873,1	24,1
Березнегуватський	119381,9	138715,1	16,2
Братський	149731,6	186309,6	24,4
Веселинівський	323185,0	418177,2	29,4
Вознесенський	313389,4	404331,4	29,0
Врадіївський	70546,7	91044,8	29,1
Доманівський	108680,1	141450,9	30,2
Єланецький	253723,7	322256,4	27,0
Жовтневий	281922,0	393432,8	39,6
Казанківський	142262,6	191899,3	34,9
Кривоозерський	184321,3	294594,6	59,8
Миколаївський	229750,9	279437,5	21,6
Новобузький	101427,4	144326,4	42,3
Новоодеський	137343,5	184374,6	34,2
Очаківський	164650,2	308294,1	87,2
Первомайський	364467,3	512727,3	40,7
Снігурівський	212844,2	338365,0	59,0

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

Через розрахунок індексів часткових та загального було визначено місце та рівень конкурентоспроможності галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році серед районів Миколаївської області (табл. 6).

Таблиця 6 Рівень конкурентоспроможності галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний район	Рівень конкурентоспроможності за показником:							
	повної собівартості		чистого доходу (виручкою)		рівня рентабельності		загальний	
	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце
Арбузинський	0,301	14	0,713	5	0,641	4	1,655	3
Баштанський	0,522	5	0,343	15	0,345	11	1,210	14
Березанський	0,391	10	0,437	11	0,276	17	1,104	16
Березнегуватський	0,591	4	0,271	18	0,186	19	1,048	18
Братський	0,471	8	0,363	13	0,280	16	1,114	15
Веселинівський	0,218	18	0,816	2	0,337	12	1,371	8
Вознесенський	0,225	17	0,789	3	0,333	14	1,347	9
Врадіївський	1,000	1	0,178	19	0,334	13	1,511	6

Доманівський	0,649	3	0,276	17	0,346	10	1,271	10
Єланецький	0,278	15	0,629	7	0,310	15	1,216	13
Жовтневий	0,250	16	0,767	4	0,454	7	1,471	7
Казанківський	0,496	7	0,374	12	0,400	8	1,270	11
Кривоозерський	0,383	11	0,575	9	0,686	2	1,644	5
Миколаївський	0,307	13	0,545	10	0,248	18	1,100	17
Новобузький	0,696	2	0,281	16	0,485	5	1,462	8
Новоодеський	0,514	6	0,360	14	0,392	9	1,266	12
Очаківський	0,428	9	0,601	8	1,000	1	2,029	1
Первомайський	0,194	19	1,000	1	0,467	6	1,661	4
Снігурівський	0,331	12	0,660	6	0,677	3	1,668	2

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

За отриманими даними сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності галузі рослинництва посідають 7-е місце серед 19 районів Миколаївської області. При цьому господарства Жовтневого району займають відповідно 16-е, 4-е та 7-е місця у рейтингу рівня конкурентоспроможності галузі рослинництва серед районів Миколаївської області за частковими індикаторами (відповідно: повна собівартість реалізованої продукції, чистий дохід (виручка від реалізації) та рівень рентабельності продукції рослинництва).

Для визначення інтегрального показника рівня конкурентоспроможності окремих видів продукції рослинницької галузі (сільськогосподарських культур та плодів) обрано п'ять індикатори: кількість реалізованої продукції, повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації), прибуток та рівень рентабельності продукції.

За отриманими даними сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності зернових та зернобобових культур посідають 4-е місце серед 19 районів Миколаївської області. При цьому господарства Жовтневого району займають відповідно 8, 10, 8, 5 та 4-е місця у рейтингу рівня конкурентоспроможності галузі серед районів Миколаївської області за частковими індикаторами (відповідно: кількість реалізованої продукції, повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації), прибуток та рівень рентабельності продукції) (табл. 7).

Таблиця 7 Рівень конкурентоспроможності зернових та зернобобових культур сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний район	Рівень конкурентоспроможності за показником:											
	кількості реалізованої продукції		повної собівартості		чистого доходу (виручкою)		прибутку		рівня рентабельності		загальний	
	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце
Арбузинський	0,795	2	0,266	18	0,848	2	1,000	1	1,000	1	3,909	1
Баштанський	0,245	15	0,730	5	0,248	15	0,155	13	0,425	12	1,804	13
Березанський	0,341	10	0,448	13	0,362	10	0,106	19	0,179	18	1,436	19
Березнегуватський	0,233	16	0,724	6	0,235	16	0,104	18	0,283	16	1,579	18
Братський	0,252	14	0,693	7	0,249	14	0,120	17	0,312	14	1,625	16
Веселинівський	0,496	4	0,367	16	0,530	4	0,434	4	0,600	6	2,428	6
Вознесенський	0,397	6	0,437	14	0,392	6	0,179	11	0,292	15	1,696	15
Врадіївський	0,191	19	1,000	1	0,184	18	0,122	16	0,460	11	1,957	12
Доманівський	0,213	17	0,843	3	0,212	17	0,126	15	0,398	13	1,792	14
Єланецький	0,417	5	0,386	15	0,428	5	0,150	14	0,217	17	1,598	17
Жовтневий	0,371	8	0,570	10	0,375	8	0,396	5	0,850	4	2,562	4
Казанківський	0,286	12	0,630	9	0,302	12	0,230	10	0,544	9	1,993	11
Кривоозерський	0,693	3	0,330	17	0,659	3	0,719	3	0,890	2	3,291	3
Миколаївський	0,345	9	0,513	11	0,366	9	0,264	9	0,508	10	1,995	10
Новобузький	0,211	18	0,899	2	0,212	17	0,161	12	0,544	9	2,028	9
Новоодеський	0,381	7	0,507	12	0,377	7	0,291	6	0,554	8	2,110	8
Очаківський	0,255	13	0,798	4	0,270	13	0,289	7	0,867	3	2,479	5
Первомайський	1,000	1	0,194	19	1,000	1	0,806	2	0,587	7	3,587	2
Снігурівський	0,290	11	0,643	8	0,307	11	0,262	8	0,633	5	2,134	7

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

За отриманими даними сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності соняшнику посідають 4-е місце серед 19 районів Миколаївської області. При цьому господарства Жовтневого району займають відповідно 10, 6, 10, 6 та 1-е місця у рейтингу рівня конкурентоспроможності галузі серед районів Миколаївської області за частковими індикаторами (відповідно: кількість реалізованої продукції, повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації), прибуток та рівень рентабельності продукції) (табл. 8).

Таблиця 8 Рівень конкурентоспроможності соняшнику
сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний	Рівень конкурентоспроможності за показником:
------------------	--

район	кількості реалізованої продукції		повної собівартості		чистого доходу (виручкою)		прибутку		рівня рентабельності		загальний	
	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце
Арбузинський	0,407	9	0,367	11	0,428	7	0,463	7	0,657	5	2,322	8
Баштанський	0,295	13	0,519	7	0,282	15	0,272	10	0,546	7	1,914	10
Березанський	0,219	16	0,683	2	0,250	16	0,300	9	0,793	3	2,245	9
Березнегуватський	0,188	18	0,560	5	0,177	18	0,032	18	0,071	18	1,029	19
Братський	0,425	8	0,299	13	0,398	8	0,235	12	0,271	17	1,628	15
Веселинівський	0,957	2	0,122	19	0,983	2	0,590	4	0,278	16	2,929	3
Вознесенський	1,000	1	0,129	18	1,000	1	0,748	2	0,374	14	3,251	2
Врадіївський	0,125	19	1,000	1	0,132	19	0,104	16	0,401	9	1,762	13
Доманівський	0,275	15	0,454	9	0,284	14	0,211	14	0,370	15	1,594	16
Єланецький	0,692	4	0,183	17	0,716	4	0,557	5	0,395	11	2,544	6
Жовтневий	0,369	10	0,539	6	0,354	10	0,479	6	1,000	1	2,741	4
Казанківський	0,309	12	0,438	10	0,300	11	0,234	13	0,396	10	1,678	14
Кривоозерський	0,321	11	0,580	4	0,299	12	0,367	8	0,825	2	2,393	7
Миколаївський	0,493	6	0,212	15	0,468	6	0,086	17	0,071	18	1,330	18
Новобузький	0,283	14	0,483	8	0,293	13	0,267	11	0,499	8	1,825	12
Новоодеський	0,218	17	0,594	3	0,219	17	0,167	15	0,384	12	1,583	17
Очаківський	0,431	7	0,329	12	0,395	9	0,300	9	0,382	13	1,838	11
Первомайський	0,550	5	0,265	14	0,588	5	0,630	3	0,646	6	2,679	5
Снігурівський	0,844	3	0,193	16	0,858	3	1,000	1	0,748	4	3,644	1

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

За отриманими даними сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності ріпаку посідають 17-е місце серед 19 районів Миколаївської області. При цьому господарства Жовтневого району займають відповідно 15, 7, 14, 16 та 17-е місця у рейтингу рівня конкурентоспроможності галузі серед районів Миколаївської області за частковими індикаторами (відповідно: кількість реалізованої продукції, повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації), прибуток та рівень рентабельності продукції) (табл. 9). Очевидним є факт низького рівня конкурентоспроможності ріпаку, вирощеного в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району.

Таблиця 9 Рівень конкурентоспроможності ріпаку сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний	Рівень конкурентоспроможності за показником:
------------------	--

район	кількості реалізованої продукції		повної собівартості		чистого доходу (виручкою)		прибутку		рівня рентабельності		загальний	
	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце
Арбузинський	0,047	17	0,591	2	0,046	16	0,057	14	0,690	4	1,430	10
Баштанський	0,078	16	0,272	3	0,074	15	0,049	15	0,273	14	0,746	15
Березанський	0,612	2	0,030	14	0,671	2	0,447	4	0,279	13	2,040	3
Березнегуватський	0,527	5	0,044	12	0,522	4	0,486	2	0,441	10	2,020	4
Братський	0,154	11	0,156	7	0,149	11	0,140	11	0,451	9	1,049	13
Веселинівський	0,246	9	0,074	9	0,249	8	0,104	13	0,158	15	0,830	14
Вознесенський	0,575	3	0,029	15	0,602	3	0,178	9	0,106	16	1,490	9
Врадіївський	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Доманівський	0,116	14	0,214	5	0,117	13	0,128	12	0,566	6	1,141	12
Єланецький	0,151	12	0,079	8	0,208	9	0,027	17	0,045	18	0,511	16
Жовтневий	0,112	15	0,156	7	0,111	14	0,030	16	0,096	17	0,505	17
Казанківський	0,520	6	0,042	13	0,520	5	0,417	6	0,358	12	1,857	6
Кривоозерський	0,124	13	0,236	4	0,118	12	0,151	10	0,734	3	1,363	11
Миколаївський	0,338	8	0,063	11	0,403	6	0,456	3	0,597	5	1,857	6
Новобузький	0,160	10	0,180	6	0,160	10	0,214	8	0,794	2	1,509	8
Новоодеський	0,359	7	0,068	10	0,349	7	0,343	7	0,479	8	1,598	7
Очаківський	0,034	18	1,000	1	0,032	17	0,049	15	1,000	1	2,115	2
Первомайський	1,000	1	0,024	16	1,000	1	1,000	1	0,492	7	3,516	1
Снігурівський	0,535	4	0,042	13	0,522	4	0,426	5	0,367	11	1,891	5

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

За отриманими даними сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності овочів посідають 1-е місце серед 19 районів Миколаївської області. При цьому господарства Жовтневого району займають відповідно 1, 5, 1, 1 та 3-е місця у рейтингу рівня конкурентоспроможності галузі серед районів Миколаївської області за частковими індикаторами (відповідно: кількість реалізованої продукції, повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації), прибуток та рівень рентабельності продукції) (табл. 10).

Очевидним є факт високого рівня конкурентоспроможності овочів, вирощених в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району.

Таблиця 10 Рівень конкурентоспроможності овочів сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний	Рівень конкурентоспроможності за показником:
------------------	--

район	кількості реалізованої продукції		повної собівартості		чистого доходу (виручкою)		прибутку		рівня рентабельності		загальний	
	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце
Арбузинський	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Березнегуватський	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Вознесенський	0,000	5	0,016	2	0,001	5	0,001	4	0,074	4	0,092	5
Жовтневий	1,000	1	0,000	5	1,000	1	1,000	1	0,156	3	3,156	1
Казанківський	0,000	5	1,000	1	0,000	6	0,000	5	0,030	5	1,030	4
Миколаївський	0,063	2	0,000	5	0,188	2	0,567	2	0,671	2	1,489	2
Новоодеський	0,008	3	0,005	3	0,009	4	0,035	3	1,000	1	1,057	3
Первомайський	0,007	4	0,001	4	0,012	3	-0,033	6	-0,274	6	-0,287	6
Снігурівський	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

За отриманими даними сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності плодів посідають 2-е місце серед 19 районів Миколаївської області. При цьому господарства Жовтневого району займають відповідно 4, 1, 4, 2 та 1-е місця у рейтингу рівня конкурентоспроможності галузі серед районів Миколаївської області за частковими індикаторами (відповідно: кількість реалізованої продукції, повна собівартість, чистий дохід (виручка від реалізації), прибуток та рівень рентабельності продукції) (табл. 11).

Очевидним є факт високого рівня конкурентоспроможності плодів, вирощених в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району.

Таблиця 11 Рівень конкурентоспроможності плодів сільськогосподарських підприємств Жовтневого району у 2014 році

Адміністративний район	Рівень конкурентоспроможності за показником:											
	кількості реалізованої продукції		повної собівартості		чистого доходу (виручкою)		прибутку		рівня рентабельності		загальний	
	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце	індекс	місце
Баштанський	1,000	1	0,062	4	1,000	1	1,000	1	0,108	2	3,171	1

Вознесенський	0,808	2	0,173	3	0,353	2	0,079	3	0,024	3	1,437	3
Жовтневий	0,028	4	1,000	1	0,078	4	0,581	2	1,000	1	2,687	2
Миколаївський	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Очаківський	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Первомайський	0,131	3	0,268	2	0,091	3	-4,399	4	-2,031	4	-5,940	4

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Миколаївській області

Отже, у 2014 році сільськогосподарські підприємства Жовтневого району за інтегральним показником рівня конкурентоспроможності овочів та плодів посідають 1-е та 2-е місце серед 19 районів Миколаївської області (з відповідними індексами 3,156 та 2,687), що свідчить про високий рівень конкурентоспроможності даних видів продукції. Достатньо високим також слід вважати досягнутий рівень конкурентоспроможності зернових та зернобобових культур і соняшнику, за яким у рейтинговій таблиці господарства району посіли 4-е місце (з відповідними індексами 2,562 та 2,741). Очевидним є факт низького рівня конкурентоспроможності ріпаку (17-е місце за значенням індексу 0,505), вирощеного в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району у 2014 році (рис. 2).

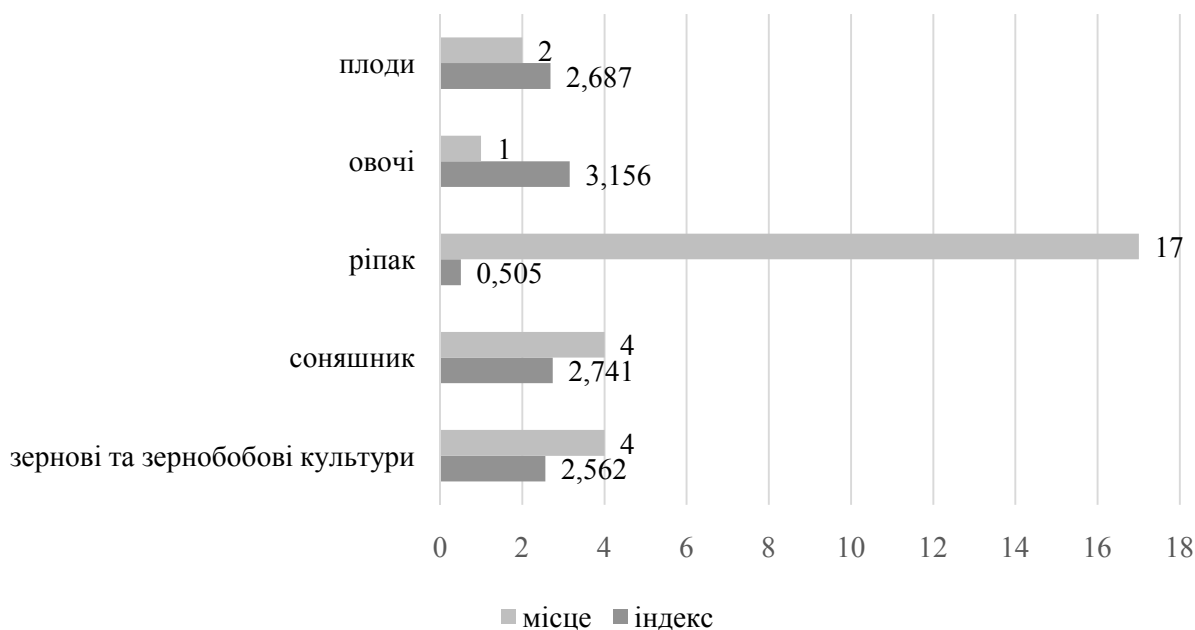

Рисунок 2 –Рівень конкурентоспроможності основних видів сільськогосподарських культур в сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району за інтегральним показником

Джерело: побудовано автором

Висновки з проведеного дослідження.

Бібліографічний список:

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Охріменко І.В. Витрати як фактор впливу на фінансові результати аграрних підприємств / І.В. Охріменко // Агросвіт. – 2011. – № 2. – С. 2-5.
3. Лищенко М.О. Теоретичні аспекти вивчення резервів скорочення собівартості та підвищення ефективності виробництва зерна [Електронний ресурс] / М.О. Лищенко // Ефективна економіка. – 2010. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=126102>
4. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г. Л. Азоев. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с.
5. Дикань В. Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия / В. Л. Дикань. – Х. : Основа, 1995. – 158 с.
6. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 384 с.
7. Драган О. І. Управління конкурентоспроможністю підприємств : теоретичні аспекти : [монографія]. – К. : ДАКККиМ, 2006. – 144 с.
8. Железняк А. М. Підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами” / А. М. Железняк. – Львів : ЛДАУ, 2007. – 20 с.
9. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України на внутрішньому і зовнішньому ринках : наук. доп. / за ред. акад. УААН В. М. Трегобчука, чл.-кор. УААН Б. Й. Пасхавера. – К. : Ін-т екон. та прогнозув., 2007. – 260 с.
10. Портер М. Конкуренция / М. Портер. – М. : Изд. дом “Вильямс”, 2001. – 495 с.
11. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р. А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 311 с.

12. Школьний О. О. Організаційно-економічні механізми управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств : [монографія] / О. О. Школьний. – Умань : Вид-во Уманського ДАУ, 2007. – 308 с.

13. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика / А. Ю. Юданов. – М. : Вершина, 2006. – 368 с.